

Sanal Sınıf Ortamındaki Sınıf Yönetimine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

Investigating Student Opinions about Classroom Management in a Virtual Classroom

Burak YILMAZSOY, Fatih ÖZDİNÇ, Mehmet KAHRAMAN

Öz: Bu araştırmada sanal sınıf üzerinden eğitim gören öğrencilerin, sınıf yönetimine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma betimsel tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi (Tezli Yüksek Lisans) bölümünde okuyan 56 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Sınıf Yönetimi Ölçeği (SYÖ) kullanılmıştır. Verilerin toplanması aşamasında çevrimiçi anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde öğrencilerin ölçeğin tamamından ve alt boyutlarından almış oldukları betimsel istatistikler kullanılmıştır. Araştırma bulguları, sanal sınıf ortamında öğrenim gören öğrencilerin, SYÖ ve yedi alt faktörüne ilişkin görüşlerinin pozitif yönde olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin SYÖ alt boyutlarından almış olduğu puanlar incelenmiş ve orta seviyenin üstünde çıkmıştır. Öğrencilerin sanal sınıf ortamında iletişim kurmanın kolay olduğu, öğretim elemanı ve sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmanın başarısını artırdığı, öğretim elemanının dersi yönlendirici etkide olduğu, ders işleniş planlaması iyi yapıldığında öğrencinin motivasyonunun arttığı, zaman yönetiminin iyi planlandığında etkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Sanal Sınıf, sanal sınıf yönetimi, uzaktan eğitim

Abstract: In this research, it is aimed to examine the opinions of students who are studying through virtual classroom. The research was designed with a descriptive survey model. The study group of the study consists of 56 students studying in Afyon Kocatepe University, Graduate School of Natural and Applied Sciences Internet and Information Technologies Management master program. Classroom Management Scale was used as data collection tool. An online questionnaire was used during the collection of data. In the analysis of the data, descriptive statistics are used which are taken from the students' complete and subscales of the scale. The findings of the research showed that the students in the virtual classroom environment had positive views on the Classroom Management Scale and the seven sub-factors. As a result of the research, the scores that the students have taken from the subscales of the Classroom Management Scale were examined and they reached higher than middle level. It is aimed that the students who are studying in the study virtual class have their opinions about class management in the direction of this purpose and include the suggestions.

Keywords: Virtual Classroom, virtual classroom management, distance learning

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The changes and developments in technology have caused changes and developments in the field of education. When we look at these developments and changes, it seems that technology-based distance education is being used instead of face-to-face education. In the era of information and communication, these positive developments in different fields have also been used in the field of education and have tended to turn disadvantaged situations into advantages. Distance education provides equal opportunity by saving time and space.

The deficiencies and disruptions in the existing education system have led to the failure of the growing population system and the search for a new system. The distance education system is spreading rapidly and the usage rate is increasing. In this regard, it is important to establish the views of the students regarding e-learning environments.

The purpose of this research is to determine the opinions of students and graduates of Internet and Information Technology Management on classroom management in a virtual classroom setting. The rapid development in technology, the inadequacy of the existing system, the high preference of distance education as an alternative education system of students, the high interactivity when the virtual classroom environment is actively used and the advantages of distance education have increased the importance of this research.

Method

Descriptive survey model was used in the study. Working Group Afyon Kocatepe University Graduate School of Science and Technology of Internet and Information Technologies Management (Distance Education) Graduate students and graduates constitute 56 people. The online survey was used during the data collection phase. Students and graduates were contacted via the WhatsApp and Facebook social network and a survey was conducted. The "Classroom Management Scale" developed by Polat (2016) within the scope of PhD thesis and validity reliability analysis is used to determine the effectiveness of the education given in online scale virtual classroom environment. In the analysis of the data, mean, standard deviation, minimum and maximum values, percentage and frequency values of the scores that the students have taken from the complete and subscales of the scale were used. In assessing your scale; 1.00-1.80 = "I definitely do not agree", 1.81-2.60 = "I do not agree", 2.61-3.40 = "Partially agree", 3.41-4.20 = "I agree", 4.21-5.00 = "Absolutely agree" are used.

Findings and Discussion / Conclusion

The findings of the research show that when the Weighted Average and Standard Deviation Values of the students participating in the virtual classroom are examined, it is seen that the opinions about class management are active at the level of "I agree". It was determined that the students reported their opinions at the level of "I agree" with weighted mean values between $X = 3.22$ and $X = 3.68$ in all the subscales of the CPQ. It can be said that the opinions of the students in the sub-dimensions related to classroom management are positive. The Instructor Leadership sub-dimension was 3.62 weighted average by the students who use the virtual classroom, at the level of "Agree" by the students who use the motivation sub-dimension virtual classroom, 3.34 weighted average by the students using the virtual sub-dimension, Students who use the virtual classroom in the Communication Management sub-dimension with a weighted average of 3.54 with a weighted average of 3.54, students who use the virtual classroom at the level of "Agree" with the highest average with a 3.68 weighted average, Participation "value with a weighted average of 3.29 by the students, 3.55 weighted average by the students using the virtual class of the Organization of the Classification sub-dimension and a weighted average of 3.22 weighted average by the students using the Virtual Class of the Time Management sub-dimension And "Partially Agree" with the lowest average.

The minimum score of the VCS applied to 56 students who were trained through the virtual classroom was found to be 2.09, the maximum score was 4.57, and the weighted average was 3.47. This weighted average corresponds to the "Agree" option according to the value table. According to this result, it can be said that the lessons that are processed in the virtual classroom environment are effective and useful according to the opinions of the students. When the findings related to the 7 subscales of the Virtual Classroom Scale were examined; The weighted average value was 3.62 according to the findings of the Instructor's Leadership sub-dimension. This level of participation corresponds to the "I agree" option. According to this result, it can be said that the instructors are in an equal structure in the classroom environment, showing that they are sufficient in the technical issues, that they encourage the students to research and research, to guide and inform the students and to show effective and efficient leadership behavior. The motivation of the students who are trained on the virtual classroom can be increased with various strategies and methods and the interest of the students can be increased even more in the classroom. As a result, students who are studying in the virtual classroom can contribute active courses in this environment and increase their motivation to be taught. When the findings of the Classroom Rules and Behavioral Management sub-dimension are examined, it is important to note that in the virtual classroom environment, the rules must be as in the real classroom environment, that the rules apply to everyone, that the rules must be observed in accordance with predefined rules, that these rules are transformed into habits over time and that the learning responsibility of the student is on himself / herself, and they seem to have made their own self-checks.

When the findings of the Communication Management sub-dimension are examined, it is seen that effective communication is realized in the virtual classroom environment, communication distance is not obstructed, students can reach to the instructor when they want to reach, communication is carried out at a certain level and contributes to student achievements. When the findings of the Planning and Application of Instruction sub-dimension are examined, it can be said that the used environment is suitable for the use of different teaching methods and techniques, the courses are supported by visual content and materials, the course content and objectives are known by the students and these situations contribute to the students.

The course materials can be further enriched and different methods and strategies can be developed and contributed to student desire and success. When the findings of the Organization of the Classification sub-dimension are examined, it is known that shy students do not participate in the classes because they are hesitant to listen to the lesson in the real classroom environment, and because they are in this structure, the lesson successes are low. In the virtual classroom environment, it can be said that the shy students in the building participate in the lesson and the success status increases. When the findings of the Time Management sub-dimension are examined, it is seen that the virtual classroom does not spend extra time to prepare the course environment and order, it only shows the time spent in the course content and the time is used efficiently.

As a result, the education of graduate students in the virtual classroom environment is at the same level with the face-to-face educational efficiency. It is seen that the opinions of the students regarding the lessons learned through the Virtual Classroom are effective. Lessons learned in the virtual classroom may be more successful with the development of this environment when the necessary conditions are met and realized, where the virtual classes are provided.

1. GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesiyle daha etkili hale gelen uzaktan eğitim günümüzde internet üzerinden verilmektedir. Uzaktan eğitim “Sanal Ders”, “Sanal Sınıf”, “E-Öğrenme”, “E-Eğitim”, “Elektronik Öğrenme” gibi terimlerle de ifade edilmektedir. Sanal sınıf, uzaktan eğitim sistemiyle entegre olarak çalışan sesli ve görüntülü sınıf ve gruplardır. Clark ve Kwinn (2007, s.6) sanal sınıfları, farklı yerlerde bulunan öğrencilerin aynı zamanda bir öğretmen rehberliğinde bir araya geldikleri eşzamanlı çevrimiçi ortamlar olarak tanımlamaktadır. Bu sınıf ve gruplar veri ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmakta ve etkileşimi arttırmaktadır. Sanal sınıf ortamında öğretmenin dersi canlı olarak anlatabildiği, ders materyallerini ve görsellerini ekranda paylaşabildiği, yazışma alanında öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle yazışabildiği, öğrencilerinde mikrofon ve kamera ile sesli ve görüntülü olarak derse katılabildiği ve öğrencilerin daha sonra dersi video olarak tekrar izleyebildiği sistemlerdir. Bu nedenle e-öğrenme, diğer tek yönlü yani pasif öğrenme yöntemlerine göre çok daha etkili olabilmektedir (Kavrakoğlu, 2002). Sanal sınıf ortamında derslerin işlenmesi öğretmen ve öğrenciler için büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Sanal sınıfların gerçek sınıflara göre sağladığı en önemli avantaj, dünyanın neresinde olunursa olunsun, istenilen yerden öğrenme ortamına dâhil olabilme imkânı sunmasıdır (Ebberts, Balague, Ganguly, Noyesve Salm,2003, s.4). Avantajlı durumları olduğu gibi sanal sınıf ortamlarının dezavantajlı olduğu noktalarda vardır.

Sanal sınıf ortamlarında internet yavaşlığı, sürekli internet kopması gibi alt yapı eksikliklerinden, kamera, mikrofon ve bilgisayar donanımlarından kaynaklı bazı sorunlarla karşılaşmakta mümkündür. McBrien ve arkadaşları (2009, s.10), sanal sınıflarda teknoloji kullanımı ile ilgili teknik sorunlar ile karşılaştığı; fakat sorunların kısa sürede giderilerek ders takibindeki problemlerin ortadan kaldırılabilceğini belirtmektedirler.

Geleneksel sınıf ortamında çekingen yapıdaki öğrenciler düşüncelerini açıkça ifade edememektedir. Sanal sınıf ortamının en büyük avantajlarından biri bu yapıdaki öğrencilerin rahat bir şekilde yazışma ya da mikrofon yoluyla düşüncelerini söylemeleri ve derse aktif katılım sağlamalarıdır. Etkileşimli bir ortam olan sanal sınıflar, öğrencilerin dersi öğrenmelerini destekleyici, öğrencinin ders işleyişinde etkin olduğu, öğretmen ve öğrenci işbirlikçi yapıda, öğretmen – öğrenci, öğrenci – öğrenci ve fiziksel sınıfa göre, içerik-öğrenci etkileşimlerinin yüksek oranda sağlanabildiği ortamlardır. Etkileşimli eğitim ortamı sunan sanal sınıfların başarıya katkısı %50 gibi büyük bir rakamdır (Çakırer, 2002).

Alanyazında sanal sınıf ortamı ile ilgili yapılan çalışmalarda genellikle öğrencilerin başarıları ve motivasyonuna odaklanılmıştır. Atıcı (2004), sosyal bilgi inşasına dayalı sanal öğrenme çevrelerinin öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırma kapsamında geliştirilmiş olan sanal öğrenme çevresinin öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkisinin olduğu, sanal sınıf ortamındaki öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci iletişimini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Özmen (2012), çalışmasında sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenci başarısına olan etkisini ve öğrencilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada sosyal uzaktan eğitim uygulamalarına katılan, sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarına katılan ve yüz yüze ortama katılan gruplar yer almıştır. Sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarının bilişsel alanın bilgi düzeyindeki davranışların kazandırılmasında daha etkili olduğu ancak bilişsel alanın kavrama düzeyindeki davranışların ise gruplar arasında farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda

ise, öğrencilerin genel olarak sosyal ağlara ve uzaktan eğitime olumlu yönde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2015) tarafından yapılan çalışmada, sanal sınıfların öğrencilerin başarılarına etkisi ve öğrencilerin sanal sınıfa olan görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda sanal sınıf ortamlarının öğrenciler tarafından kullanılabilir olduğu, öğrenci başarılarını olumlu yönde etkilediği, sanal sınıflarda bulunan kayıt özelliği ile öğrenci için esnek bir ortam oluşturduğu ve kendi hızlarında öğrenim gerçekleştirebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler bu çalışmada sanal sınıf ortamından olumlu yönde etkilenmişlerdir. Canlı sınıflarda farklı 3 boyutlu materyal ve medyalar gösterilmesi mümkün olduğu için çift yönlü etkileşimin sağlandığı belirtilmiştir.

Akademik başarıyı inceleyen çalışmalar dışında farklı değişkenlerle yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Bolliger ve diğerleri (2010), dijital medya araçlarının (ses, video, resim vb.) çevrimiçi ortamda öğrenci motivasyonuna etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda dijital medya araçlarının, öğrencilere derse karşı motive ettiği görülmüştür. Sınıf, cinsiyet ve önceki deneyimler gibi farklı demografik özellikler bakımından anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Li (2012), çalışmasında, sanal sınıflarda öğrencilerin istenmeyen davranışları, öğretmenlerin teknikleri ile çeşitli sınıf iletişim süreçleri ve çıktıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaşı, sayısı, kayıt durumu ve önceden çevrimiçi ortamdaki öğrenme durumları gibi farklı demografik özelliklerin kullanım algılarının farklı olduğu, öğretmen tekniklerinin de öğrencilerin istenmeyen davranışlarını etkilediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin kullandığı yöntemlerin azda olsa öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Teknolojideki bu hızlı gelişmeler ve farklı eğitim isteklerinin ortaya çıkması sanal sınıf kullanımını arttırmıştır. Yüz yüze eğitim sistemindeki eksiklik ve yetersizlikler alternatif olan uzaktan eğitim ile sanal sınıf ortamında derslerin işlenmesine zemin hazırlamıştır. Uzaktan eğitim dünyada ve ülkemizde eğitim kurumlarınca kullanılmaya ve ülkemizde de başta üniversiteler olmak üzere yayılmaya başlamıştır. Çağın gereklerine uygun hale gelmeyi amaçlayan kurumların bu değişime uyumunun ise ülkemizde hızlı bir şekilde benimsenmeye başlayan e-öğrenme ile gerçekleştirildiği belirtilmektedir (Duran, Önal ve Kurtuluş, 2006). Sanal sınıf ortamlarının özellikleri ve eğitimdeki yararları bakımından uzaktan eğitim alanında önemli bir duruma sahip olmasına rağmen bu konuda yapılan araştırmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Uzaktan eğitim sistemi ile sanal sınıfta işlenen derslere yönelik öğrencilerin görüşlerinin incelenmesi, olumlu, olumsuz ve eksik yönlerin tespit edilmesine katkı sağlaması, yeni araştırma ve uygulamaların geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi öğrencilerinin ve mezunlarının sanal sınıf ortamında sınıf yönetimine yönelik görüşlerini belirlemektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Uzaktan eğitim ile (sanal sınıf) eğitim gören üniversite öğrencilerinin incelendiği bu çalışma tarama modeline göre tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri; geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2012).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi ABD Tezli Yüksek Lisans eğitimine devam etmekte olan 44 öğrenci ve bu programdan mezun 12 kişi olmak üzere toplamda 56 kişi oluşturmaktadır. İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi Ana Bilim Dalındaki Dersler sanal sınıf ortamında, Öğrenim Yönetim Sistemi üzerinden işlenmektedir. Araştırma bu üniversitedeki öğrencilerin sanal sınıfta verilen derslere ve bu derslerin yürütülmesine ilişkin düşüncelerinin alınarak, sanal sınıfın etkinliğini incelemeyi amaçlamaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aşamasında internet yolu ile anket kullanılmıştır. Öğrenci ve mezun kişilerle WhatsApp ve Facebook sosyal ağı üzerinden iletişime geçilerek anket uygulanmıştır. Kullanılan çevrimiçi ölçek sanal sınıf ortamında verilen eğitimin etkinliğinin belirlenmesi için Polat (2016) tarafından geliştirilen ve geçerlik güvenirlik analizi yapılmış olan “Sınıf Yönetimi Ölçeği”dir. Polat (2016)’a göre “Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Sınıf Yönetiminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” amacıyla 46 madde, 7 faktör altında bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçekteki sorular 5’li Likert tipinde olup yanıtlar 1=“Hiç katılmıyorum” ve 5= “Tamamen katılıyorum” u ifade edecek şekilde hazırlanmıştır.

Sınıf Yönetimi Ölçeğinin güvenirlik analizi sonuçlarına göre ölçekteki 46 maddenin Cronbach Alfa ile hesaplanan iç tutarlık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Bu değer literatürde kabul edilir değerler içerisinde (Büyüköztürk, 2006).

Ölçeğin yapı geçerliliği sağlamak amacı ile Polat (2016) tarafından Temel Bileşenler Analizi (TBA) yapılmıştır. 62 maddeden oluşan ölçeğin ilk formuna uygulanan TBA sonrası faktör yükü 0,35’in altında olan 16 madde ölçekten çıkartılmıştır. Kalan 46 maddeye yeniden TBA uygulanmış ve 7 alt faktör olmuştur. Bu yedi faktörün açıkladığı toplam varyans %65,07’dir. 7 alt faktörü bulunan ölçeğin faktörlere ilişkin iç tutarlık katsayıları, Öğretim Elemanının Liderliği (.94), Motivasyon (.92), Sınıf Kuralları ve Davranış Yönetimi (.77), İletişim Yönetimi (.90), Öğretimin Planlanması ve Uygulanması (.82), Sınıfın Organizasyonu (.80), Zaman Yönetimi (.88) şeklindedir. Ölçekte verilecek maksimum puan 230, minimum puan 46’dır.

Bu çalışmada ise ölçeğinin güvenirlik analizi sonuçlarına göre Cronbach Alfa ile hesaplanan iç tutarlık katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin iç tutarlık katsayıları, Öğretim Elemanının Liderliği (.66), Motivasyon (.85), Sınıf Kuralları ve Davranış Yönetimi (.73), İletişim Yönetimi (.71), Öğretimin Planlanması ve Uygulanması (.74), Sınıfın Organizasyonu (.71), Zaman Yönetimi (.65) şeklindedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen anket verileri SPSS 20.0 programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikten yararlanılmıştır. Öğrencilerin ölçeğin tamamından ve alt boyutlarından almış oldukları puanların ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri, yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Ölçeğin değerlendirilmesinde aşağıdaki tabloda gösterilen değer aralıkları kullanılmıştır.

Tablo 1. Sınıf Yönetimi Ölçeğinin Değer Aralıkları

Değer Aralığı	Katılım Düzeyi
1.00-1.80	Kesinlikle Katılmıyorum
1.81-2.60	Katılmıyorum
2.61-3.40	Kısmen Katılıyorum
3.41-4.20	Katılıyorum
4.21-5.00	Kesinlikle Katılıyorum

3. BULGULAR

Bu bölümde sanal sınıf üzerinden derse katılan öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğine ilişkin görüşleri ve alt faktörlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin SYÖ’ne İlişkin Görüşlerinin Ağırlıklı Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Min	Max	x	ss
Sınıf Yönetimi Ölçeği	56	2,09	4,57	3,47	.490

Tablo 2 incelendiğinde sanal sınıf üzerinden derse katılan öğrencilerin SYÖ'nün sınıf yönetimine ilişkin görüşlerinin anket maddeleri değerlendirildiğinde olumlu olduğu, genel ortalamasının ($X= 3.47$) "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir. Alt faktörlere ilişkin sonuçlar Tablo 4 - Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin SYÖ'nün Alt Boyutlarına İlişkin Ağırlıklı Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	x	ss
Öğretim Elemanının Liderliği		3,62	.630
Motivasyon		3,34	.684
Sınıf Kuralları ve Davranış Yönetimi		3,54	.445
İletişim Yönetimi	56	3,68	.673
Öğretimin Planlanması ve Uygulanması		3,29	.637
Sınıfın Organizasyonu		3,55	.593
Zaman Yönetimi		3,22	.711

Sanal sınıf üzerinden derse katılan öğrencilerin SYÖ'nün tüm alt boyutlarında $X = 3.22$ ile $X = 3,68$ arasında ağırlıklı ortalama değerleri ile "Katılıyorum" düzeyinde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin alt boyutlarda görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Öğrencilerin SYÖ'nün Öğretim Elemanının Liderliği Alt Boyutuna İlişkin Frekans Değerleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
5. Öğretim elemanı teknik konularda yeterlidir.	2	3,6	5	8,9	14	25	25	44,6	10	17,9
9. Öğretim elemanı öğrencileri araştırmaya sevk eder.	0	0	5	8,9	12	21,4	29	51,8	10	17,9
10. Öğretim elemanı öğrencilere rehberlik eder.	3	5,4	5	8,9	14	25,0	23	41,1	11	19,6
18. Öğretim elemanı dersin her aşamasında dönüt verir.	5	8,9	6	10,7	21	37,5	19	33,9	5	8,9
26. Öğretim elemanı öğrenciyi destekler.	2	3,6	3	5,4	15	26,8	25	44,6	11	19,6
33. Öğretim elemanı yönlendirme ve rehberlik yapmaz.	11	19,6	24	42,9	13	23,2	6	10,7	2	3,6
34. Öğretim elemanı etkili bir lider davranışı gösterir.	1	1,8	6	10,7	14	25,0	28	50,0	7	12,5
39. Öğretim elemanı öğrencileri cesaretlendirir.	3	5,4	4	7,1	23	41,1	21	37,5	5	8,9
44. Öğretim elemanı öğrencilere demokratik bir tutum sergiler.	2	3,6	4	7,1	8	14,3	20	35,7	22	39,3

Tablo 4'e göre öğrencilerin %35,7'sinin katılıyorum, %39,3'ünün kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiş olduğu öğretim elemanı öğrencilere demokratik bir tutum sergiler maddesinin toplamda %75 katılıyorum oranıyla etkin olduğu görülmektedir. Öğretim elemanı öğrencileri araştırmaya

sevk eder maddesi öğrenciler tarafından %51,8'i katılıyorum, %17,9'u kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiş, toplamda %69,7 oranındadır. Öğretim elemanı öğrenciyi destekler maddesini ise öğrencilerin %44,6'sı katılıyorum, %19,6'sı kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiş, toplamda %64,2 oranı çıkmıştır.

Öğretim elemanının liderliği alt boyutu sanal sınıf kullanan öğrenciler tarafından 3,62 ağırlıklı ortalama ile "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin SYÖ'nün Motivasyon Alt Boyutuna İlişkin Frekans Değerleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	1. Öğrenci öğrenme-öğretme ortamına aktif katılır	1	1,8	1	1,8	20	35,7	24	42,9	10
6. Öğrencinin ilgi ve merakı sürekli sağlanır.	2	3,6	6	10,7	32	55,4	13	23,2	4	7,1
13. Öğretim elemanı öğrencileri motive etmek için pekiştirici kullanır.	5	8,9	9	16,1	15	26,8	23	41,1	4	7,1
14. Öğrenme etkinlikleri öğrencinin kişisel ihtiyaçlarına ve beklentilerini karşılar.	1	1,8	11	19,6	22	39,3	20	35,7	2	3,6
19. Geribildirim çok zayıftır.	8	14,3	26	46,4	12	21,4	5	8,9	5	8,9
25. Öğretim elemanı öğrencilerin motivasyonunu ve ilgisini sürekli canlı tutacak teknikleri kullanır.	2	3,6	10	17,9	22	39,3	17	30,4	5	8,9
27. Dersin her aşamasında öğrencinin dikkati sağlanır.	6	10,7	11	19,6	17	30,4	19	33,9	3	5,4
28. Öğrencilerin ait olma ve tanınma ihtiyacını karşılar.	4	7,1	10	17,9	15	26,8	24	42,9	3	5,4
42. Öğrencinin etkinlikleri tamamlamasına fırsat verilir.	4	7,1	2	3,6	14	25,0	19	33,9	17	30,4

Tablo 5 incelendiğinde öğrenci öğrenme – öğretme ortamına aktif katılır maddesi öğrenciler tarafından %42,9 katılıyorum, %17,9 kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiş, toplamda ise %60,8 oranında bir değer çıkmıştır. Geribildirim çok zayıftır maddesi öğrenciler tarafından %46,4 katılmıyorum, %14,3 kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini işaretlemiş, toplamda %60,7 oranıyla öğrenciler bu maddeyi geri bildirim etkin yapıldığı görüşünü bildirmişlerdir.

Motivasyon alt boyutu sanal sınıf kullanan öğrenciler tarafından 3,34 ağırlıklı ortalama ile "Kısmen Katılıyorum" değer aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin SYÖ'nün Sınıf Kuralları ve Davranış Yönetimi Alt Boyutuna İlişkin Frekans Değerleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	2. Öğrenci kendi özdenetimini yapar.	0	0	5	8,9	11	19,6	29	51,8	11

4. Öğrenci kendi hızında öğrenmeyi gerçekleştirir.	2	3,6	3	5,4	21	37,5	20	35,7	10	17,9
12. Öğrenciler kendi davranışlarını yönetir.	1	1,8	4	7,1	16	28,6	27	48,2	8	14,3
20. Öğrencilerin kendilerini yönetme becerisi gelişir.	0	0	3	5,4	16	28,6	23	41,1	14	25,0
35. Uyulması gereken kurallar öğrencilerle belirlenir.	6	10,7	9	16,1	16	28,6	20	35,7	5	8,9
36. Öğrenci öğrenme sorumluluğunu kendisi üstlenir.	1	1,8	3	5,4	9	16,1	22	39,3	21	37,5
41. Kurallar herkes için geçerlidir.	1	1,8	2	3,6	7	12,5	21	37,5	25	44,6
43. Öğrenci önceden belirlenen kurallara uymak zorundadır.	0	0	3	5,4	8	14,3	26	46,4	19	33,9
45. Kurallar olumlu alışkanlıklar kazandırır.	4	7,1	3	5,4	11	19,6	26	46,4	12	21,4

Tablo 6 incelendiğinde kurallar herkes için geçerlidir maddesi öğrenciler tarafından %37,5 katılıyor, %44,6 kesinlikle katılıyor seçenekleri işaretlemiş, toplamda ise %82,1 oranında bir değer çıkmıştır. Öğrenci önceden belirlenen kurallara uymak zorundadır maddesi öğrenciler tarafından %46,4 katılıyor, %33,9 kesinlikle katılıyor seçenekleri işaretlemiş, toplamda %80,3, öğrenci öğrenme sorumluluğunu kendisi üstlenir maddesi öğrenciler tarafından %39,3 katılıyor, %37,5 kesinlikle katılıyor seçeneklerini işaretlemiş, toplamda %76,8, öğrenci kendi özdenetimini yapar maddesi öğrenciler tarafından %51,8 katılıyor, %19,6 kesinlikle katılıyor seçenekleri işaretlemiş, toplamda %71,4, kurallar olumlu alışkanlıklar kazandırır maddesi öğrenciler tarafından %46,4 katılıyor, %21,4 kesinlikle katılıyor seçenekleri işaretlemiş, toplamda %67,8, öğrencilerin kendilerini yönetme becerisi gelişir maddesi öğrenciler tarafından %41,1 katılıyor, %25,0 kesinlikle katılıyor seçenekleri işaretlemiş, toplamda %61,1 oranındadır.

Sınıf Kuralları ve Davranış Yönetimi alt boyutu sanal sınıf kullanan öğrenciler tarafından 3,54 ağırlıklı ortalama ile “Katılıyorum” değer aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin SYÖ’nün İletişim Yönetimi Alt Boyutuna İlişkin Frekans Değerleri

Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
7. Etkili iletişim gerçekleşmez.	6	10,7	18	32,1	22	39,3	7	12,5	3	5,4
15. İletişim mesafesi söz konusu değildir.	4	7,1	7	12,5	11	19,6	22	39,3	12	21,4
22. Öğretim elemanı, öğrencilerin istek, ihtiyaç ve problemlerini açıklamalarına olanak sağlar.	0	0	9	16,1	13	23,2	26	46,4	8	14,3
23. Öğretim elemanı sıcakkanlı, arkadaşça bir davranış sergiler.	1	1,8	3	5,4	14	25,0	26	46,4	12	21,4
29. İletişim saygıya dayalı bir ortamda gerçekleşir.	1	1,8	2	3,6	7	12,5	21	37,5	25	44,6

Tablo 7’ye göre öğrencilerin %37,5’inin katılıyor, %44,6’sının kesinlikle katılıyor seçeneklerini işaretlemiş olduğu iletişim saygıya dayalı bir ortamda gerçekleşir maddesinin toplamda %82,1 katılıyor oranıyla etkin olduğu görülmektedir. Diğer maddelerinde yüzde olarak yüksek oranda çıktığı söylenebilir.

İletişim Yönetimi alt boyutu sanal sınıf kullanan öğrenciler tarafından 3,68 ağırlıklı ortalama ile en yüksek ortalamaya sahip olarak "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin SYÖ'nün Öğretimin Planlaması ve Uygulaması Alt Boyutuna İlişkin Frekans Değerleri

	Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretimin Planlaması ve Uygulaması	3. Ortam, farklı yöntem ve teknikler için uygun değildir.	5	14,3	10	23,2	20	35,7	13	17,9	8	8,9
	16. Ortam, farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımı için uygundur.	6	10,7	2	3,6	15	26,8	24	42,9	9	16,1
	24. Ders materyalleri ilgi çekici değildir.	4	7,1	19	33,9	15	26,8	12	21,4	6	10,7
	30. Sadece öğretim elemanının merkezde olduğu yöntemler uygulanır.	12	7,1	10	17,9	16	28,6	14	25,0	12	21,4
	31. Görsel içeriklere yer verilir.	1	1,8	7	12,5	9	16,1	18	32,1	21	37,5
	37. Dersin içeriği ve hedeflerinden öğrenci haberdardır.	1	1,8	8	14,3	11	19,6	28	50,0	8	14,3
	40. Kullanılan ders materyalleri öğrenme için yeterlidir.	4	7,1	8	14,3	21	37,5	20	35,7	3	5,4

Tablo 8 incelendiğinde görsel içeriklere yer verilir maddesi öğrenciler tarafından %32,1 katılıyorum, %37,5 kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiş, toplamda ise %69,6 oranında bir değer çıkmıştır.

Öğretimin Planlaması ve Uygulaması alt boyutu sanal sınıf kullanan öğrenciler tarafından 3,29 ağırlıklı ortalama ile "Kısmen Katılıyorum" değer aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin SYÖ'nün Sınıfın Organizasyonu Alt Boyutuna İlişkin Frekans Değerleri

	Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sınıfın Organizasyonu	8. Öğrenci sınıf ortamında ders dinlerken çekinir.	0	0	6	10,7	12	21,4	15	26,8	23	41,1
	17. Sınıf ortamı öğrenme için teknolojik araçlar içerir.	1	1,8	4	7,1	18	21,4	21	51,8	12	17,9
	32. Ortamın sosyal boyutu sınıfın organizasyonu için yeterlidir.	5	8,9	10	17,9	16	28,6	18	32,1	7	12,5
	38. Ortamın fiziksel yapısı/ görselliği önemsizdir.	15	26,8	11	19,6	14	25,0	10	17,9	6	10,7

Tablo 9 incelendiğinde Sınıf ortamı öğrenme için teknolojik araçlar içerir maddesi öğrenciler tarafından %51,8 katılıyorum, %17,9 kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiş, toplamda ise %69,7 oranında bir değer çıkmıştır. Öğrenci sınıf ortamında ders dinlerken çekinir maddesi öğrenciler tarafından %26,8 katılmıyorum, %41,1 kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini işaretlemiş, toplamda %67,9 oranıyla öğrenciler bu maddeyi öğrenci sınıf ortamında ders dinlerken etkin olduğu görüşünü bildirmişlerdir.

Sınıfın Organizasyonu alt boyutu sanal sınıf kullanan öğrenciler tarafından 3,55 ağırlıklı ortalama ile “Katılıyorum” değer aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin SYÖ’nün Zaman Yönetimi Alt Boyutuna İlişkin Frekans Değerleri

	Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Zaman Yönetimi	11. Zaman yeterince verimli kullanılmaz.	10	17,9	23	41,1	13	23,2	5	8,9	5	8,9
	21. Zaman sadece ders faaliyetleri ile geçer.	1	1,8	8	14,3	14	25,0	23	41,1	10	17,9
	46. Ders öncesi düzeni sağlamak için zaman harcanmaz.	3	5,4	5	8,9	10	17,9	23	41,1	15	26,8

Tablo 10’a göre öğrencilerin %41,1’inin katılıyorum, %26,8’inin kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiş olduğu ders öncesi düzeni sağlamak için zaman harcanmaz maddesinin toplamda %67,9 katılıyorum oranıyla etkin olduğu görülmektedir.

Zaman Yönetimi alt boyutu sanal sınıf kullanan öğrenciler tarafından 3,22 ağırlıklı ortalama ile en düşük ortalamaya sahip olarak “Kısmen Katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sanal sınıf üzerinden eğitim gören ve mezun olan yüksek lisans öğrencilerinin, sanal sınıf yönetimine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Sanal sınıf üzerinden eğitim gören 56 öğrenciye uygulanan SYÖ’nün minimum puanı 2,09, maksimum puanı 4,57, ağırlıklı ortalaması 3,47 olarak bulunmuştur. Bu ağırlıklı ortalama, değer tablosuna göre katılım düzeyi “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Bu sonuca göre sanal sınıf ortamında işlenen derslerin, öğrencilerin görüşlerine göre etkin ve faydalı olduğu söylenebilir. Polat (2016) tarafından yapılan araştırma bulguları, bu araştırma bulguları ile aynı doğrultudadır. Polat (2016) araştırma bulgularına göre SYÖ’nün ağırlıklı ortalaması 3,85 olarak bulunmuş ve değer aralıkları tablosuna bakıldığında katılım düzeyi bu çalışmada olduğu gibi “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmiştir.

Sanal Sınıf Ölçeğinin 7 alt boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde; Öğretim Elemanının Liderliği alt boyutu bulgularına göre ağırlıklı ortalama değeri 3,62 çıkmıştır. Bu sonucun katılım düzeyi “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. Elde edilen bulgu, Polat (2016) tarafından yapılan çalışmanın bulgusu ile aynı yöndedir. Bu sonuca göre öğretim elemanlarının, teknik konularda yeterli düzeyde olduğu, öğrencilerin araştırarak öğrenmelerine ve araştırmaya sevk ettiğini, öğrencilerin yönlendirilmesi ve bilgilendirilmesine yardımcı olduğu, etkili ve verimli liderlik davranışı göstererek sınıf ortamında eşit bir yapıda olduğu söylenebilir. Sae-Khow (2014) e-öğrenme sürecinin başarılı olabilmesi için e-öğrenme yöntemi ile ders verecek akademik personelin e-öğrenme konusunda bilgi ve beceriye sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Araştırmadan çıkan bu sonucu destekleyen diğer çalışmada ise Baker (2004); eğitmenin yakınlığı, öğrencinin sorunlarının hızlı biçimde çözülmesinin ve destekleyici bir dil kullanılmasının çevrimiçi sınıflarda başarıyı önemli oranda etkilediğini ortaya koymuştur.

Motivasyon alt boyutu bulgularına göre sanal sınıf üzerinden eğitim gören öğrencilerin motivasyonları çeşitli strateji ve yöntemler ile daha da yükseltilebilir, öğrencinin derse olan ilgisi daha da artırılabilir. Alan yazında yapılan incelemede bu çalışmada çıkan sonucu destekleyici araştırma bulguları bulunmaktadır (Gülbahar 2005; Özönur 2013; Polat 2016; Booliger ve diğerleri 2010). Sanal sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bu ortamda aktif derse katkı sağlayabileceği, motivasyonlarının yüksek tutularak derse olan ilgilerinin artırılabilmesi sonucuna varılmıştır. Yılmaz (2015) yapmış olduğu çalışmada, kullanılan materyallerin görselliğine dikkat çekerek, canlı sanal sınıflarda üç boyutlu nesnelere, hareketli videolar, resimler göstermek mümkün olduğu için öğrenci ve eğitmen arasında iki yönlü etkileşimin sağlandığını belirtmiştir. Beaudoin, Kurtz ve Eden (2009) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin başarısını etkileyen faktörlerin içinde onların içsel motivasyona ve destek almadan

öğrenebilme kapasitesine sahip olması gerektiğini, iyi zaman yönetimi yapabilmelerini, teknoloji kullanımında başarılı olmaları ve sorunlar ile baş edebilmeleri gerektiğini sonucu çıkmıştır.

Sınıf Kuralları ve Davranış Yönetimi alt boyutu bulguları incelendiğinde, sanal sınıf ortamında gerçek sınıf ortamında olduğu gibi kuralların olması gerektiği, kuralların herkes için geçerli olduğu, önceden belirlenen kurallara uyulmak zorunluluğu olduğu, bu kuralların öğrenciler üzerinde zamanla alışkanlıklara dönüşerek kazanımlar sağladığı, öğrencinin öğrenme sorumluluğunun kendisinin üstlendiği, kendi özdenetimlerini yaptığı görülmektedir. Ehlers (2003) e-öğrenmede öz-yönetimli öğrenmenin son derece önemli olduğunu ve öğrencinin kendi öğrenme sürecini iyi yönetmesi gerektiğini vurgulamıştır.

İletişim Yönetimi alt boyutu bulguları incelendiğinde sanal sınıf ortamında etkili iletişimin gerçekleştiği, iletişime mesafenin engel olmadığı, öğrencilerin öğretim elemanına ulaşmak istediklerinde ulaşabildikleri, iletişimin belli bir düzeyde yürütüldüğü ve öğrenci başarılarına katkı sağladığı, öğrencilerin istek ve problemlerinin çözümünde destek sağlandığı görülmektedir. Bu çalışmadan elde edile bulgular, Polat (2016) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde bu bulguyu destekleyen farklı çalışmalarda görülmüştür. Gülbahar (2005) tarafından hazırlanan çalışmada web destekli ortamlarda kullanılan iletişim araçlarının ve bu ortamlar için sağlanan yeterli rehberliğin öğrenme üzerine doğrudan etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özmen (2012) tarafından yapılan çalışmada ise uzaktan eğitim ortamlarında gerçekleştirilen uygulamaların öğrencilerin öğretim elemanı ve arkadaşlarıyla olan iletişimlerini olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretimin Planlanması ve Uygulanması alt boyutu bulguları incelendiğinde, kullanılan ortamın farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımı için uygun olduğu, derslerin görsel içerik ve materyallerle desteklendiği, ders içeriği ve hedeflerinin öğrenciler tarafından bilindiği, bu durumların öğrencilere katkı sağladığı söylenebilir. Ders materyalleri daha da zenginleştirilebilir, farklı yöntem ve stratejiler geliştirilerek planlanabilirse öğrenci istek ve başarısına katkı sağlayabilecektir. Roblyer (2006), öğretmenlerin dersi planlama ve yönetme, etkili materyal kullanma, etkili iletişim kurabilme ve öğrenmeyi yönetebilme gibi konularda yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Sınıfın Organizasyonu alt boyutu bulguları incelendiğinde, utangaç öğrencilerin gerçek sınıf ortamında ders dinlerken çekindikleri, bu yapıda oldukları için derse katılım sağlamadıkları ve ders başarılarının düşük olduğu bilinmektedir. Sınıfın Organizasyonu alt boyutunda yer alan “Öğrenci sınıf ortamında ders dinlerken çekinir” maddesine yüksek oranda katılmadıkları görülmüştür. Bu bulgudan hareketle sanal sınıf ortamında çekingen yapıdaki öğrencilerin, derse katılım sağlayarak başarı durumlarının artabileceği söylenebilir. Sanal sınıfta işlenen dersler çekingen yapıdaki öğrencilerin rahat iletişim kurmalarını, derse olan ilgi ve başarılarının artmasını sağlamaktadır. Araştırmadaki bu sonucu destekleyen Özmen (2012) tarafından yapılan çalışmada, uzaktan eğitim ortamının öğrencilerin iletişimlerini artırdığı, öğrencilerin bu ortamda kendilerini daha rahat ifade ettikleri, anında dönüt alınabildiği sonucu çıkmıştır.

Zaman Yönetimi alt boyutu bulguları incelendiğinde, sanal sınıfta ders ortam ve düzeninin hazırlanması için ekstra zaman harcanmadığı, ders süresinde zamanın sadece ders içeriğiyle geçirildiği ve zamanın verimli kullanıldığı görüşünü belirttikleri görülmüştür. Sanal sınıf ortamında zaman yönetimini öğrencilerin planlaması gerektiği söylenebilir. Polat (2016) tarafından yapılan çalışmada Sınıf Yönetimi Ölçeğinin alt faktörlerinden çıkan bulgular bu araştırma bulgularıyla aynı doğrultudadır. Çalışmada öğrenciler sınıf yönetimine yönelik hem çevrimiçi ortamda hem de yüz yüze ortamda aynı görüşü bildirmişlerdir. Çalışma ile paralellik gösteren araştırma bulgularına göre sonuç olarak planlı ve iyi bir sanal sınıf yönetiminin, yüz yüze sınıf ortamı ile aynı etkiyi oluşturduğu söylenebilir. Sanal sınıfta işlenen dersler gerekli şartlar sağlandığında ve gerçekleştirildiğinde daha verimli ve başarılı olabilir. Sanal sınıfların sağlamış olduğu kolaylıklar, bu ortamın geliştirilmesi ile daha başarılı durumda olabilir.

4.1. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilmektedir:

- Uzaktan eğitim ile ders işlenen sanal sınıf ortamlarında sistem kullanımı, ders içeriği, işleniş hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılabilir.
- Sanal sınıfta işlenen derslerin öğretmen – öğrenci işbirlikçi yapıda olması adına ders işleniş, içerik, yöntem gibi konularda öğrenci görüşleri alınabilir ve öğrenci ilgisi artırılabilir.
- Öğrencilerle sürekli iletişim sağlanabilir, uzaktan eğitimde yaşanan iletişim problemleri önlenir.
- Çalışma farklı demografik gruplara uygulanabilir ve alana katkı sağlayabilir.
- Farklı ders ve bölümlerdeki uzaktan eğitim ile sanal sınıf ortamında öğrenim gören öğrencilere yönelik farklı boyutlarda araştırmalar yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Ağır, F., Gür, H., & Okçu, A. (2008, May). Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi. In The 8th International Educational Technology Conference (Vol. 370, p. 375).
- Atıcı, B. (2004). Sosyal bilgi inşasına dayalı sanal öğrenme çevrelerinin öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi. Yayımlanmamış doktora tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Elazığ.
- Baker, J. D., (2004). An investigation of relationships among instructor immediacy and affective and cognitive learning in the online classroom. *The Internet and Higher Education*, 7(1), 1-13.
- Beaudoin, M. F., Kurtz, G., & Eden, S. (2009). Experiences and opinions of e-learners: what works, what are the challenges, and what competencies ensure successful online learning. *Interdisciplinary. Journal of E-Learning and Learning Objects*, 5, 275-289.
- Bolliger, D. U., Supanakorn, S., & Boggs, C. (2010). Impact of podcasting on student motivation in the online learning environment. *Computers & Education*, 55(2), 714-722.
- Büyüköztürk, Ş. (2006), Veri Analizi El Kitabı, 6. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- California Distance Learning Project (CLDP). <http://www.cdldonline.org> Erişim Tarihi: 25.02.2007.
- Clark, R.C. & Kwinn, A. (2007). The new virtual classroom: Evidence-based guidelines for synchronous learning. San Francisco: Jossey-Bass
- Çakırer, M. A. (2002). Bilgi toplumunda e-öğrenim (e-learning) ve Türkiye’de uygulamasının avantajları. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu Web Sitesi:< <http://aof20.anadolu.edu.tr>, 23-25.
- Deperlioğlu, Ö. (1999). Kütüphane Otomasyonu Yapısının Oluşturulması ve Uygulaması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 1(2), 49-54.
- Duran, N., Önal, A. ve C. Kurtuluş (2006). E-Öğrenme Ve Kurumsal Eğitimde Yeni Yaklaşım Öğrenim Yönetim Sistemleri. Akademik Bilişim. <http://ab.org.tr/ab06/bildiri/165.pdf>
- Ebbers, M., Balague, D., Ganguly, B., Noyes, D. & Salm, P. (2003). Using IBM Lotus virtual classroom: A best practices guide to E-learning. IBM Redbooks, International Technical Support Organization.
- Ehlers, U. (2003). Quality in E-learning: The learner as a key quality assurance category. *European Journal of Vocational Training*, 29, 3-15.
- Elango, R., Gudup, V. K., & Selvam, M. (2008). Quality of e-learning: An analysis based on elearners’ perception of e-learning, *The Electronic Journal of e-Learning*, 6(1), pp. 31-44.
- Gülbahar, Y. (2005). Web-destekli öğretim ortamında bireysel tercihler. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(2), 76-82.
- İşman, A., Karlı, M. D., & Gündüz, H. B. (2002). Uzaktan Eğitimin Yönetimi: Bir Model Önerisi. Uluslararası Katılımlı Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Eskişehir, 23-25.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, Ş. (2004). Eğitimde yeni iletişim teknolojileri: internet ve sanal yüksek eğitim. *Doğu Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi TOJET Journal*, 3(4), 117-125.
- Kavrakoğlu, İ. (2002). E-Öğrenmenin Önemi ve Yöntemi. *Human Resources Dergisi*, 9, 23-25.
- Kaya, Z., & Önder, H. H. (2002). İnternet yoluyla öğretimde ergonomi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1(1), 48-54.
- Li, L. (2012). Student Misbehaviors and Teacher Techniques in Online Classrooms: Instrument Development and Validation. PhD Thesis, Ohio University.
- McBrien, J. L., Jones, P. and Cheng, R. (2009). Virtual Spaces: Employing a Synchronous Online Classroom to Facilitate Student Engagement in Online Learning. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10(3). ISSN: 1492-3831.
- Özmen, B. (2012). Sosyal Ağ Destekli Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğrenci Başarısı ve Görüşlerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Özonur, M. (2013). Sanal Gerçeklik Ortamı Olarak İkincil Yaşam (Second Life) Uygulamalarının Tasarlanması ve Bu Uygulamaların İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Polat, H. (2016). "Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Sınıf Yönetiminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi." Yayımlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.
- Roblyer, M. D. (2006). Integrating educational technology into teaching (4th edition). Upper Saddle River, NJ: Pearson/Merrill Prentice Hall.

- Sae-Khow, J. (2014). Developing of Indicators of an E-Learning Benchmarking Model for Higher Education Institutions. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 13(2), 35-43.
- Simonson, M., Smaldino, S. E., Albright, M., & Zvacek, S. (2009). *Teaching and learning at a distance: foundations of distance education* (4th Edition). Boston, MA: Prentice Hall.
- United States Distance Learning Association (USDLA). <http://www.usdla.org> Erişim Tarihi: 12.04.2007.
- Urdan, T.A. & Weggen, C.C. (2000) Corporate e-learning: exploring a new frontier, WR Hambrecht & Co./Equity Research. March, 2-17ss.
- Verduin, J. R. ve Clark, T. *Uzaktan Eğitim: Etkin uygulama Esasları*, Çev., Maviş, Đ. Anadolu Üniversitesi Basımevi. Eskişehir (1994)
- Yılmaz, O. (2015). The effects of live virtual classroom on students' achievement and students' opinions about "Live Virtual Classroom". *Distance Education. Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14(1), 108-115.
- Yuen, S., & Wang, S. (2004). *M-learning: Mobility in Learning*. Paper presented at the E-Learn: World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education 2004, Washington, DC, USA. <https://www.learntechlib.org/p/11218>